

وزیر

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۶/۰۱۱۳:۱۵
شماره: ۲۱۲۵۰
پست:
(سال مهارتورم، رشد تولید)

بسم الله الرحمن الرحيم

شیوه نامه مراقبت موقت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست

مقدمه:

در اجرای ماده ۱۳ الحاقی به آیین نامه اجرایی قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۴۰۲/۰۱/۲۰ هیئت وزیران و به منظور تعیین ضوابط و فرآیندهای مربوط به احراز صلاحیت مؤسسات مراقبت خانواده محور و خانواده های داوطلب، نحوه سپردن کودک و نوجوان به خانواده واجد شرایط، تعیین اصول و استانداردهای مراقبت و نظارت بر نحوه عملکرد مؤسسات و مراقبت در خانواده، «شیوه نامه مراقبت موقت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست» به شرح زیر ابلاغ می شود:

فصل اول - کلیات

مبحث اول: تعاریف

ماده ۱- اصطلاحات و عبارات به کار رفته در این شیوه نامه به شرح زیر تعریف می شود:

۱- **قانون:** قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۹۲/۰۸/۰۶

۲- **آیین نامه اجرایی:** آیین نامه اجرایی قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۹۴/۰۴/۲۰ با اصلاحات بعدی

۳- **سازمان:** سازمان بهزیستی کشور

۴- **بهزیستی استان:** اداره کل بهزیستی استان

۵- **بهزیستی شهرستان:** اداره بهزیستی شهرستان

۶- **مؤسسه:** شخص حقوقی اعم از مرکز، انجمن یا مؤسسه که در اجرای ماده ۳۶ قانون، دارای پروانه تأسیس از سازمان بوده و موضوع فعالیت آن حمایت و مراقبت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست می باشد.

۷- **مؤسسه مراقبتی:** مؤسسه ای که طبق ماده ۳۶ قانون، با مجوز سازمان تأسیس و عهده دار نگهداری شبانه روزی کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست با تفکیک جنس، سن یا وضعیت سلامت در محیط مشترک می باشد.

۸- **مؤسسه مراقبت خانواده محور:** مؤسسه ای که طبق ماده ۳۶ قانون، با مجوز سازمان تأسیس و مدیریت و نظارت بر نگهداری و مراقبت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست را در خانواده ها بر عهده دارد.

۹- **کودک و نوجوان:** هر فرد تا ۱۸ سال تمام شمسی موضوع بندهای الف، ب، ج و د ماده ۸ قانون.

۱۰- **کودک و نوجوان دارای شرایط ویژه:** کودک و نوجوانی که به جهت داشتن معلولیت، ابتلا به بیماری های نیازمند پیگیری درمان که هر سال از سوی سازمان تعیین می شوند، بروز حادثه یا آسیب برای وی، سابقه مصرف مواد اعتیاد آور یا موارد خاص دیگر با تشخیص کارگروه استان، در شرایط ویژه قرار گرفته و نیازمند خدمات ویژه حمایتی است.

۱۱- **خانواده زیستی:** پدر و مادری که کودک و نوجوان از آنان متولد شده است؛ اعم از این که از نظر ژنتیکی به آنان منسوب باشد یا حاصل لقاح مصنوعی موضوع قانون نحوه اهدای جنین به زوجین نابارور مصوب ۱۳۸۲/۰۴/۲۹ باشد. جد پدری یا وصی منصوب از ناحیه ولی قهری در مواردی که به موجب قانون، جایگزین پدر یا والدین می شوند، در حکم خانواده زیستی هستند.

۱۲- خانواده میزبان: خانواده‌ای که کودک و نوجوان را بهزیستی رأساً یا از طریق مؤسسه مراقبت خانواده محور و در قالب مراقبت موقت به آن می‌سپارد.

۱۳- خانواده جایگزین: خانواده‌ای که کودک و نوجوان با تصمیم دادگاه صالح، در قالب سرپرستی (فرزندخواندگی)، قیمومت یا امین موقت به آن سپرده می‌شود.

۱۴- مرکز نگهداری: مرکز دولتی یا غیردولتی تحت نظارت بهزیستی مانند مرکز مداخله در بحران، مرکز شبه‌خانواده، مرکز توانبخشی و خانه سلامت که کودکان و نوجوانان به تفکیک جنس، سن و یا وضعیت سلامت تا زمان بازپیوند، سپردن به خانواده میزبان، یا واگذاری به خانواده جایگزین در آن نگهداری می‌شوند.

۱۵- مراقبت موقت: نگهداری و پرورش کودک و نوجوان در خانواده میزبان از زمان سپرده شدن تا بازپیوند یا واگذاری به خانواده دیگر یا سپردن به مرکز نگهداری.

۱۶- راهنمای مراقبت: مجموعه مدون و جامع از اصول، استانداردها و اقدامات لازم برای تربیت و توانمندسازی کودک و نوجوان که توسط سازمان بهزیستی تدوین و منتشر شده است.

۱۷- برنامه مراقبت: برنامه‌ای که بر اساس راهنمای مراقبت با توجه به نیازهای فردی هر کودک و نوجوان حسب مورد توسط کارشناس بهزیستی یا مددکار اجتماعی مؤسسه مراقبت خانواده محور و با همکاری خانواده میزبان تهیه می‌شود.

۱۸- بازپیوند: فرایند بازگرداندن کودک و نوجوان تحت مراقبت موقت به خانواده زیستی.

۱۹- کارگروه استان: کارگروه مراقبت از کودکان و نوجوانان در اداره کل بهزیستی استان که به ریاست مدیرکل استان، دبیری معاون سلامت اجتماعی استان و عضویت کارشناس مسئول مراقبت فرزندان در خانواده جایگزین و فرزندخواندگی، کارشناس مسئول مراقبت و توانمندسازی کودک و نوجوان در مراکز نگهداری و فرزندان مستقل، کارشناس حقوقی، رئیس اداره حراست استان و حسب مورد سایر اشخاص حقیقی و حقوقی مرتبط تشکیل می‌شود.

۲۰- کارگروه شهرستان: کارگروه مراقبت از کودکان و نوجوانان در اداره بهزیستی شهرستان که از رئیس اداره بهزیستی شهرستان، معاون اجتماعی یا کارشناس مسئول امور اجتماعی و کارشناس امور اجتماعی تشکیل می‌شود.

ماده ۲- تمامی کودکان و نوجوانان تا ۱۸ سال تمام شمسی موضوع ماده ۸ قانون که به تصمیم مرجع قضایی صالح، نگهداری آنان به بهزیستی سپرده شده است، مشمول این شیوه‌نامه می‌باشند.

مبحث دوم: اهداف و اصول

ماده ۳- هدف از مراقبت موقت، تأمین شرایط بهتر برای رشد و تربیت کودک و نوجوان در خانواده و بهبود فرایند بازپیوند یا واگذاری سرپرستی وی به خانواده جایگزین می‌باشد.

ماده ۴- در راستای اصل عدم تبعیض نسبت به کودک و نوجوان، رعایت موارد زیر الزامی است:

۱- تمامی کودکان و نوجوانان باید خدمات برابر و بدون تبعیض ناروا از حیث جنس، رنگ، نژاد، زبان، مذهب، سلامت، ملیت، قومیت، وضعیت خانوادگی و نظایر آن دریافت کنند.

۲- کودکان و نوجوانان برای تشخیص نابرابری‌هایی که منجر به افزایش آسیب‌پذیری آنان و کاهش دسترسی به فرصت‌های برابر می‌شود و اتخاذ موضع مناسب در برابر آنها، باید آموزش ببینند.

۳- کودکان و نوجوانانی که به جهت شرایط ویژه، از خدمات و فرصت‌ها محروم شده‌اند، باید مورد حمایت ویژه قرار گیرند تا در موقعیت برابر با دیگر کودکان و نوجوانان قرار گیرند.

ماده ۵- در راستای اصل مصالح عالی‌ه کودک و نوجوان، رعایت موارد زیر الزامی است:

۱- آثار و پیامدهای تصمیمات و مداخلات تخصصی بر سرنوشت کودک و نوجوان و وضعیت وی در نظر گرفته شده و به گونه‌ای تصمیم‌گیری شود که دارای کمترین عواقب منفی بر وضعیت کودک و نوجوان باشد.

۲- تفاهم، تعامل و همکاری نزدیک با سایر متخصصان در بهزیستی و کارشناسان و مددکاران سایر دستگاه‌های اجرایی و نهادهای مردمی و مؤسسات، جهت اتخاذ بهترین تصمیم برای کودک و نوجوان وجود داشته باشد.

۳- در انتخاب خدمات حمایتی، هماهنگی و همسویی و عدم تناقض آنها مورد توجه باشد.

۴- احترام به استقلال دیدگاه‌ها و خواسته‌های کودک و نوجوان و ایجاد توازن بین آنها و مصالح عالی‌ه وی الزامی است. ۵- اولویت بخشی به مصالح عالی‌ه کودک و نوجوان، باید در حد مقدور با جلب نظر کودک و نوجوان و یا توجیه وی صورت پذیرد.

ماده ۶- در راستای اصل توجه به رشد و تکامل کودک و نوجوان، رعایت موارد زیر الزامی است:

۱- سطح رشد و تکامل کودک و نوجوان از حیث جسمی، عقلی، شناختی، رفتاری، اخلاقی، عاطفی و اجتماعی برای دریافت و درک اطلاعات مربوط به مراقبت‌ها و فهم فواید و عواقب آن، انتخاب و تصمیم‌گیری آگاهانه و داوطلبانه در مورد نوع مراقبت و مداخله بررسی، احراز و به رسمیت شناخته شود.

۲- هرگونه مراقبت و مداخله، ارائه اطلاعات و خدمات و کسب رضایت کودک و نوجوان با سطح رشد و تکامل وی مناسب‌سازی شود.

۳- زمینه رشد و تکامل کودک و نوجوان، خصوصاً کودک و نوجوان دارای شرایط ویژه، فراهم و نیازهای آنان تأمین شود.

ماده ۷- در راستای اصل مشارکت کودک و نوجوان، رعایت موارد زیر الزامی است:

۱- ارائه اطلاعات و خدمات به کودک و نوجوان، با رعایت ملاحظات فرهنگی و اجتماعی و مناسب‌سازی روش‌های ارتباطی و بهره‌گیری از ابزارهای مناسب صوتی، تصویری، بازی، اسباب بازی و امثال آنها انجام شود.

۲- مشارکت آگاهانه و داوطلبانه هر کودک و نوجوان با توجه به سطح رشد و تکامل و مهارت‌های کلامی و زمینه اجتماعی و فرهنگی‌اش جلب شود.

۳- در مواردی که امکان به کارگیری دیدگاه و نظرات کودک و نوجوان وجود ندارد، با ادبیات و روش مناسب به وی توضیح داده شود.

۴- کودک و نوجوان دارای توانایی برقراری ارتباط باید به یک نفر کارشناس مرتبط سازمان بهزیستی و یا مددکار اجتماعی مؤسسه دسترسی مناسب داشته باشد و بتواند نظرات، نیازها و مسائلش را با او در میان بگذارد.

ماده ۸- در راستای اصل مشارکت خانواده در مراقبت از کودک و نوجوان، رعایت موارد زیر الزامی است:

۱- تمرکز اصلی بر توان‌افزایی خانواده برای نگهداری و مراقبت از کودک و نوجوانان در بستر خانواده باشد.

۲- احساس امنیت و اعتماد به خانواده را در کودک و نوجوان بازیابی و از قراردادن کودک و خانواده در برابر هم خودداری شود.

۳- والدین و سرپرستان را در والدگری مثبت، بهبود رابطه با کودک و نوجوان و تقویت مهارت‌های اساسی زندگی برای عملکرد سالم خانواده یاری کرد.

۴- مشارکت خانواده در مداخلات و فرآیند درمانی جهت التیام آسیب و رفع خطر ناشی از سوء رفتار و بی‌توجهی و سهل‌انگاری، ارتقای رشد و تکامل طفل و نوجوان و ملاحظات تخصصی مددکاری جلب شود.

۵- ارتباط با خانواده همراه با ایجاد فضای امن و همدلانه، بدون پیش‌داوری، توأم با پذیرش صادقانه و احترام به آنان، ایجاد انگیزش در خانواده، درک مشکلات و شرایطی که بر والدگری آنان تأثیر گذاشته و شرح دقیق هدف و فرایند مداخله باشد.

ماده ۹- در راستای اصل محرمانگی و حفظ حریم خصوصی کودک و نوجوان، رعایت موارد زیر الزامی است:

۱- با کودک و نوجوان تا حد امکان به تنهایی و جدا از اعضای خانواده و در فضایی دوستدار کودک مصاحبه شود.

۲- به هنگام مشاوره یا معاینه کودک و نوجوان فقط افراد ضروری در اتاق حضور داشته باشند.

وزیر

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۶/۰۱۱۳:۱۵

شماره: ۲۱۲۵۰

تاریخ:
شماره:
پست:

(سال مهارتورم، رشد تولید)

- ۳- جمع آوری اطلاعات صرفاً در راستای، مصالح عالیه کودک و نوجوان و تأمین حقوق وی باشد و حسب ضرورت این اهداف برای کودک و نوجوان توضیح داده شود.
- ۴- در تعاملات حضوری و غیر حضوری از دادن هرگونه اطلاعات به اشخاص غیر مرتبط خودداری شود. دیگر کودکان و نوجوانان و همچنین کارکنان غیر مرتبط با کودک و نوجوان نیز نباید در جریان اطلاعات کودک و نوجوان قرار گیرند.
- ۵- تحقیقات و بازدید از منزل به صورت غیر محسوس و بدون جلب توجه باشد، مگر در مواردی که رعایت مصالح کودک و نوجوان و حمایت از وی در برابر وضعیت‌های مخاطره‌آمیز ایجاب کند.
- ۶- اطلاعات جمع آوری شده در مورد کودک و نوجوان باید با راهکارهای «امنیت داده» مانند استفاده از رمز عبور، نگهداری شود.
- ۷- در مواردی که به موجب قانون اطلاعات به اشخاص ذیصلاح ارائه می‌گردد، باید دقت شود که اطلاعات به چه اشخاص و مراجعی واگذار می‌شود و میزان ارائه اطلاعات بر حسب ضرورت و نیاز باشد.
- ۸- گفتگو در مورد کودک و نوجوان یا ارائه اطلاعات وی نباید در اماکن عمومی و یا هر مکانی صورت پذیرد که موجب افشای اطلاعات کودک و نوجوان و نقض اصل رازداری شود.

فصل دوم - مؤسسات مراقبت خانواده محور

مبحث اول: احراز صلاحیت و صدور مجوز فعالیت

- ماده ۱۰-** بررسی صلاحیت مؤسسه و شایستگی مدیران و کارکنان آن برای ارائه خدمات به کودکان و نوجوانان و خانواده میزبان و سنجش توانایی آنان در انجام اختیارات، مسئولیت‌ها و وظایف، با کارگروه استان است. این کارگروه پس از حصول اطمینان در مورد صلاحیت مؤسسه و شایستگی کارکنان آن، نسبت به احراز و تأیید صلاحیت مؤسسه مراقبت خانواده محور اقدام می‌نماید.
- ماده ۱۱-** شایستگی مسئول فنی، مددکاران اجتماعی و روانشناسان مؤسسه، از طریق مصاحبه توسط کارگروه استان بررسی می‌شود. نتیجه مصاحبه اعم از پذیرش، رد یا اعطای مهلت جهت ارتقاء شایستگی‌ها می‌باشد.
- ماده ۱۲-** فعالیت مؤسسه در شهرهای مختلف، مستلزم وجود نمایندگی مستقر در آن شهرستان و اخذ مجوز فعالیت از بهزیستی استان است.
- ماده ۱۳-** مدیران مؤسسات خیریه دارای مجوز تأسیس و فعالیت در زمینه مراقبت از کودکان و نوجوانان بر اساس بند ۱۳ ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ و یا جزء ۸ بند «پ» ماده ۵۷ قانون احکام دائمی مصوب ۱۳۹۶/۰۱/۱۶ از سازمان، در صورتی که در بخش اهداف اساسنامه مؤسسه «مراقبت خانواده محور از کودکان و نوجوانان» ثبت شده باشد، می‌توانند از بهزیستی استان مجوز فعالیت مؤسسه مراقبت خانواده محور را درخواست نمایند.
- ماده ۱۴-** مؤسسات موضوع ماده ۸ می‌توانند ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این شیوه‌نامه، پس از اخذ تأییدیه از بهزیستی استان به عنوان مؤسسه مراقبت خانواده محور فعالیت خود را آغاز و ظرف مدت سه ماه از تاریخ اخذ تأییدیه نسبت به اصلاح اساسنامه و اخذ مجوز فعالیت وفق ماده ۱۳ اقدام کنند.
- ماده ۱۵-** وظایف مؤسسه خانواده محور به شرح زیر است:
 - ۱- شناسایی، مصاحبه و مددکاری اولیه خانواده‌های داوطلب میزبانی
 - ۲- آموزش تخصصی کودک و نوجوان و خانواده میزبان طبق سرفصل‌ها، روش‌ها و محتوای آموزشی مورد تأیید دفتر مراقبت و توانمندسازی کودکان و نوجوانان
 - ۳- انجام امور مددکاری تخصصی در راستای بازپیوند یا واگذاری کودک و نوجوان به خانواده جایگزین، تحت نظارت بهزیستی
 - ۴- مشارکت در تدوین برنامه مراقبت کودک و نوجوان
 - ۵- پیگیری پوشش‌های بیمه‌ای مناسب برای کودک و نوجوان و خانواده

۶- حمایت مادی برای تأمین بخشی از مخارج کودک و نوجوان به درخواست خانواده میزبان واجد شرایط

۷- نظارت بر مراقبت از کودک و نوجوان در خانواده میزبان

۸- ثبت اطلاعات و گزارش‌های مورد نیاز در سامانه‌های مرتبط

مبحث دوم: نظارت و ارزیابی مؤسسه

ماده ۱۶- نظارت و ارزیابی مؤسسه مراقبت خانواده‌محور، به صورت دوره‌ای و موردی توسط مدیران و کارشناسان مرتبط بهزیستی شهرستان، استان و کشور انجام می‌شود. مدیر و کارشناس مرتبط بهزیستی می‌توانند هر زمان، مؤسسه مراقبت خانواده‌محور را از حیث نحوه اداره، فرایندها و رویه‌های جاری و رعایت قوانین، مقررات و ضوابط نظارت و ارزیابی نمایند. اشخاص مذکور باید مدارک شناسایی را در زمان بازدید به همراه داشته و در صورت درخواست ارائه نمایند.

ماده ۱۷- به منظور نظارت و ارزیابی مؤسسه، مدیر یا کارشناس مرتبط بهزیستی می‌تواند:

۱- به هر محل ارائه خدمت به کودکان و نوجوانان یا خانواده‌های میزبان، وارد و نسبت به بازرسی هر بخشی از آن اقدام نماید.

۲- با کودک و نوجوان و خانواده میزبان در مورد عملکرد مؤسسه، در محل مناسب و با شیوه‌های مناسب مصاحبه نماید.

۳- هرگونه سند یا سوابق مرتبط با کودک و نوجوان و خانواده میزبان را بررسی نماید.

ماده ۱۸- مدیر و کارشناس مرتبط بهزیستی برای نظارت دقیق و جامع، می‌توانند از تخصص و یا همراهی کارشناسان دیگر حوزه‌های بهزیستی و در صورت ضرورت اشخاص متخصص معتمد بهزیستی بهره گیرند.

ماده ۱۹- کارشناس مرتبط بهزیستی، پس از نظارت و ارزیابی، نتایج ارزیابی شامل چالش‌ها و راهکارهای پیشنهادی را به مؤسسه ابلاغ و به همراه متن گزارش در سامانه مربوط بارگذاری می‌نماید.

ماده ۲۰- در صورتی که گزارش نظارت و ارزیابی متضمن نقض قوانین و مقررات و ضوابط یا ایرادی در نحوه اداره، فرایندها و یا رویه‌های مؤسسه مراقبت خانواده‌محور باشد، رییس بهزیستی شهرستان، مبادرت به صدور تذکر کتبی با تعیین مهلت جهت رفع نقص یا ایراد به صاحب امتیاز مؤسسه می‌کند و در صورت عدم اصلاح، موضوع را به مدیرکل استان گزارش می‌نماید. مدیرکل استان خطاب به مدیر مؤسسه، اخطار کتبی با قید زمان برای اصلاح، صادر می‌کند. چنانچه در موضوع واحد دو اخطار کتبی در فاصله دو هفته صادر شده و مؤسسه نسبت به اصلاح آن اقدام ننماید، مدیرکل استان پرونده را جهت تعیین تکلیف نهایی به سازمان ارجاع می‌نماید. در صورتی که موضوع اخطار ارتکاب جرم توسط مؤسسه باشد، چنانچه تداوم فعالیت مؤسسه به مصلحت کودکان و نوجوانان نباشد، مدیرکل استان نسبت به تعطیل موقت فعالیت آن مؤسسه اقدام و در اسرع وقت گزارش آن را به سازمان اعلام می‌نماید.

ماده ۲۱- هرگاه فردی از مدیران و کارکنان مؤسسه متهم به ارتکاب جرمی باشد، از طریق مدیرکل استان به مرجع قضایی معرفی می‌شود. در صورتی که ادامه فعالیت متهم متضمن ورود آسیب یا ایراد جرمی به کودکان و نوجوانان باشد، تا زمان تعیین تکلیف متهم توسط مرجع قضایی، مدیرکل استان با صدور اخطار، دستور تعلیق وی را به مؤسسه اعلام می‌نماید.

ماده ۲۲- به منظور ارتقای کیفیت خدمات مؤسسات، سازمان با همکاری دبیرخانه مرجع ملی حقوق کودک، نظام پایش و رتبه‌بندی مؤسسات مذکور را ظرف مدت یک سال از تاریخ ابلاغ این شیوه‌نامه، تهیه می‌نماید تا پس از تصویب در شورای مرجع ملی اجرا شود.

فصل سوم- خانواده میزبان

مبحث اول: شناسایی

ماده ۲۳- سازمان ظرف یک‌ماه از تاریخ ابلاغ این شیوه‌نامه، سامانه ملی فرزندخواندگی را به سامانه ملی فرزندپذیری به تفکیک سرپرستی (فرزندخواندگی)، قیمومت، امین موقت و مراقبت موقت تغییر می‌دهد و راهنمای استفاده از سامانه را از طریق آن در دسترس عموم قرار می‌دهد.

وزیر

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۶/۰۱۱۳:۱۵
شماره: ۲۱۲۵۰
نوع: پروتکل
(سال مهارتورم، رشد تولید)

ماده ۲۴- سازمان به منظور فرهنگ‌سازی و ارتقاء دانش و آگاهی‌های عمومی در مورد روش‌های مراقبت، به ویژه مراقبت موقت و چگونگی فرایند آن، محتواهای آموزشی چند رسانه‌ای را تهیه و از طریق سامانه و رسانه‌های گروهی به اطلاع عموم می‌رساند.

ماده ۲۵- بهزیستی استان‌ها در طول سال از طریق رسانه‌های گروهی، مبادرت به فراخون عمومی جهت شناسایی خانواده‌های داوطلب میزبانی می‌نماید، تا با احراز صلاحیت و آموزش و آماده‌سازی آنان، پیش از ورود کودک و نوجوان به مراکز نگهداری، زمینه مراقبت موقت آنان در خانواده فراهم شود.

ماده ۲۶- مؤسسات مراقبت خانواده‌محور می‌توانند تحت نظارت سازمان، با رعایت اصول مربوط به حریم خصوصی و درج مجوز مؤسسه از سازمان بهزیستی، در سامانه خود، رسانه‌های گروهی و صدا و سیما نسبت به شناسایی خانواده‌های داوطلب میزبانی و جلب مشارکت‌های مردمی اقدام کنند.

مبحث دوم: احراز صلاحیت

ماده ۲۷- زن و شوهری که به صورت قانونی و دائم ازدواج کرده و حداقل یکی از آنها به سن سی‌سال رسیده باشند و دختران و زنان بدون شوهر بالای سی‌سال می‌توانند برای مراقبت موقت داوطلب شوند. به متقاضیان بالای ۵۰ سال ترجیحاً کودکان بالای ۲ سال معرفی می‌شود.

ماده ۲۸- شرایط خانواده میزبان به شرح زیر است:

۱- ایمان و تقید به انجام واجبات و ترک محرمات

۲- نداشتن محکومیت مؤثر کیفری با شرایط مندرج در قانون مجازات اسلامی

۳- داشتن اقامت در ایران

۴- داشتن سلامت جسمی و روانی و توانایی عملی و مهارت لازم در مراقبت و تربیت کودک و نوجوان با تأیید پزشک معتمد سازمان

۵- داشتن تمکن مالی مناسب برای پرورش و رفاه نسبی کودک و نوجوان

۶- عدم استعمال مشروبات الکلی و عدم اعتیاد به مواد مخدر و روان‌گردان

۷- حسن شهرت به اخلاق، عدالت و امانتداری

۸- استحکام خانواده و حسن رفتار اعضای خانواده نسبت به یکدیگر

۹- داشتن فاصله سنی مناسب با کودک و نوجوان

۱۰- دارا بودن حداقل مدرک دیپلم یکی از زوجین و نیز دختران و زنان بدون شوهر

ماده ۲۹- زوجین، دختران و زنان غیرایرانی واجد شرایط در صورت اشتراک تابعیت با کودک و نوجوان و داشتن مجوز اقامت در ایران می‌توانند مراقبت موقت از کودکان و نوجوانان غیرایرانی را بر عهده گیرند. در مواردی که متقاضی دارای اشتراک تابعیت با کودک و نوجوان غیرایرانی وجود نداشته باشد یا در صورت وجود متقاضی ایرانی و غیرایرانی در صورتی که متقاضی ایرانی به تشخیص کارگروه شهرستان، توانمندی بیشتری در مراقبت از کودک و نوجوان داشته باشد و سپردن وی بر خلاف مصلحت کودک و نوجوان غیرایرانی نباشد، وی را می‌توان به خانواده ایرانی متقاضی سپرد.

ماده ۳۰- در مواردی که کودک و نوجوان بی‌تابعیت باشد، وفق بند ۱ ماده ۹۷۶ قانون مدنی، احکام اتباع ایرانی در مورد وی اعمال می‌شود.

ماده ۳۱- کلیه متقاضیان میزبانی، باید در سامانه ملی فرزندپذیری ثبت‌نام و کاربرگ‌های ضروری را تکمیل و اسناد و مدارک زیر را در سامانه بارگذاری نمایند:

۱- مدارک هویتی شامل کلیه صفحات شناسنامه و کارت ملی اعضای خانواده برای متقاضیان ایرانی و مدارک تابعیتی برای متقاضیان غیرایرانی

۲- سند ازدواج برای زوجین

۳- اسناد محل سکونت

۴- مدرک تحصیلی

۵- گواهی عدم سوء پیشینه مؤثر کیفری کلیه اعضای خانواده

وزیر

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۶/۰۱۱۳:۱۵

شماره: ۲۱۲۵۰

موضوع: ...

(سال مهارتورم، رشد تولید)

۶- اسناد مربوط به اشتغال و استطاعت مالی

۷- سند خوداظهاری سلامت

۸- گزارش مبنی بر سلامت جسم و روان فرد که از سوی پزشکان معتمد سازمان صادر شده باشد.

۹- مجوز اقامت اتباع غیرایرانی

۱۰- ارائه شناسه کاربری سامانه ثنا

ماده ۳۲- کارشناس مرتبط بهزیستی شهرستان ضمن انطباق تصویر مدارک بارگذاری شده با اصل آن و انجام مصاحبه اولیه زمان بازدید را تعیین می نماید.

ماده ۳۳- بازدید از منزل متقاضی و تحقیق میدانی حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ تکمیل ثبت نام توسط کارشناس بهزیستی انجام می شود. در مواردی که شناسایی خانواده توسط مؤسسه مراقبت خانواده محور انجام شده است، بازدید با همراهی مددکار اجتماعی مؤسسه مذکور انجام می شود.

ماده ۳۴- مصاحبه با متقاضی توسط کارگروه شهرستان انجام می شود. در مواردی که شناسایی خانواده توسط مؤسسه مراقبت خانواده محور انجام شده، حضور مددکار اجتماعی مؤسسه یا مسئول فنی مؤسسه مراقبت خانواده محور ضروری است. صورت جلسه مصاحبه پس از تنظیم و امضای حاضران در پایان جلسه در سامانه درج می شود.

ماده ۳۵- احراز صلاحیت اولیه خانواده میزبان با کارگروه شهرستان می باشد. بعد از تأیید خانواده میزبان در بار اول، نیاز به بررسی و تأیید مجدد در دفعات بعد وجود ندارد، مگر آن که کارگروه شهرستان از طریق بررسی گزارش های پایش و ارزیابی خانواده میزبان یا بر اساس اطلاعات دیگر، احراز مجدد صلاحیت خانواده را ضروری تشخیص دهد.

ماده ۳۶- تأیید نهایی متقاضی توسط کارگروه استانی انجام می شود. مصاحبه با متقاضیانی که در مرکز استان ساکن نیستند، ترجیحاً به صورت برخط و تصویری با حضور در محل بهزیستی شهرستان صورت می پذیرد.

ماده ۳۷- رد درخواست مانع طرح درخواست مجدد داوطلب نیست. همچنین متقاضی می تواند ظرف یک ماه از رد درخواست، نسبت به تصمیم کارگروه شهرستان در بهزیستی استان اعتراض و موضوع را پیگیری نماید.

ماده ۳۸- به منظور ارزیابی شرایط و توانمندی خانواده میزبان و تعیین خانواده های اولویت دار، کاربرگ بازیینه (چک لیست) ظرف یک ماه از تاریخ تصویب این شیوه نامه توسط دفتر مراقبت و توانمندسازی کودکان و نوجوانان بهزیستی تهیه و در اختیار بهزیستی استان و مؤسسات مراقبت خانواده محور قرار می گیرد.

مبحث سوم: آموزش و آماده سازی

ماده ۳۹- خانواده میزبان باید در برنامه های آموزشی، تربیتی، مشاوره و کارگاه های مربوطه در مراکز تعیین شده شرکت نمایند.

ماده ۴۰- آموزش های ضروری ویژه کودک و نوجوان در خانواده میزبان به شرح زیر است:

۱- خودمراقبتی جسمی و روانی

۲- آشنایی با حقوق فردی و تکالیف شرعی در خانواده متناسب با سن و جنسیت

۳- مهارت های ارتباطی

ماده ۴۱- بهزیستی استان راساً یا توسط مؤسسات نسبت به آموزش رایگان خانواده میزبان طبق سرفصل های زیر اقدام و در صورت موفقیت آنان گواهی آموزشی صادر می نماید:

۱- آموزش های عمومی، شامل:

۱-۱- آموزش‌های روان‌شناسی، از قبیل آشنایی با مراحل رشد کودک و نوجوان، آشنایی با مسائل مربوط به بلوغ (برای خانواده‌های میزبان نوجوانان)، آشنایی با اختلالات شایع رفتاری و عاطفی کودک و نوجوان و چگونگی مواجهه با آن، مهارت‌های ارتباطی با کودک و نوجوان (مادر و پدر و یا فرزندان زیستی)

۲-۲- آموزش‌های حقوقی؛ شامل حقوق کودک و قوانین و مقررات مربوط به مراقبت از کودک و نوجوان

۳-۱- آموزش‌های بهداشت، سلامت و ایمنی؛ از قبیل بهداشت و ایمنی کودک و نوجوان (تغذیه، خواب، واکسیناسیون و...)، آشنایی با علایم بیماری‌های عفونی شایع رده‌های سنی کودک و نوجوان، کمک‌های اولیه و فوریت‌های پزشکی در رابطه با حوادث و بیماری‌های کودکان و نوجوانان، روش‌ها و مهارت‌های مراقبت جسمی، روانی و اجتماعی از کودک و نوجوان در سنین مختلف

۲- آموزش‌های تخصصی متناسب با بیماری یا شرایط خاص کودک و نوجوان

ماده ۴۲- محتوای آموزشی توسط دفتر مراقبت و توانمندسازی کودکان و نوجوانان به‌زیستی تهیه و پس از ارزیابی اثربخشی به‌روزرسانی می‌شود و علاوه بر ابلاغ به ادارات کل استانی، برای بهره‌مندی هرچه بیشتر خانواده‌ها در قالب فیلم و محتوای الکترونیکی در اختیار آنان قرار داده می‌شود.

ماده ۴۳- در هنگام سپردن کودک و نوجوان ممیز به خانواده میزبان، باید موقت بودن اقامت وی در خانواده میزبان به وی توضیح داده شود.

فصل چهارم- سپردن کودک و نوجوان به خانواده میزبان

مبحث اول: اقدامات مددکاری

ماده ۴۴- سازمان، پایگاه اطلاعات کودکان و نوجوانان را به گونه‌ای که هر یک دارای صفحه اختصاصی باشند و اطلاعات ضروری کودک و نوجوان در آن ثبت شده باشد، ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این شیوه‌نامه راه‌اندازی می‌کند و با داده‌آمایی پرونده‌های پیشین، اطلاعات آنان را نیز وارد این سامانه می‌کند. اطلاعات این سامانه با رعایت ملاحظات مربوط به سطوح دسترسی و حفظ حریم خصوصی کودکان با مؤسسات و خانواده میزبان به اشتراک گذاشته می‌شود. تا زمان راه‌اندازی سامانه، فرایندهای مربوطه به صورت غیرالکترونیکی صورت می‌پذیرد.

ماده ۴۵- مراقبت موقت کلیه کودکان و نوجوانان موضوع ماده ۸ قانون و ماده ۳ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ که مسئولیت نگهداری آنان از سوی دادسرا یا دادگاه به سازمان به‌زیستی سپرده شده‌است، اعم از آن که در مراکز نگهداری یا محیط‌های دیگری نگهداری شوند، را می‌توان تا زمان تعیین تکلیف قطعی آنان در مرجع قضایی به خانواده میزبان سپرد.

ماده ۴۶- پس از پذیرش کودک و نوجوان در به‌زیستی، وضعیت سلامت جسم و روان، تحصیلات و خانواده کودک و نوجوان به طور کامل بررسی و در گزارش کارشناس به‌زیستی درج می‌شود.

ماده ۴۷- اقدامات جامع مددکاری برای مراقبت موقت کودکان و نوجوانان واجد شرایط واگذاری به خانواده میزبان باید حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ پذیرش توسط اداره به‌زیستی شهرستان تکمیل شود.

ماده ۴۸- اداره به‌زیستی شهرستان می‌تواند از طریق مؤسسه مراقبت خانواده‌محور نسبت به سپردن کودکان و نوجوانان به خانواده میزبان اقدام نماید و با نظارت بر وضعیت نگهداری و مراقبت کودک و نوجوان در خانواده میزبان از وی حمایت کند.

ماده ۴۹- شرایط و وضعیت خانواده و اشخاصی که با خانواده میزبان زندگی می‌کنند، باید با شرایط و وضعیت کودک و نوجوانی که به خانواده میزبان سپرده می‌شود، تطابق داشته باشد. پس از بررسی و تهیه گزارش و ارائه پیشنهاد مؤسسه یا کارشناس شهرستان، تأیید تطابق شرایط با کارگروه شهرستان می‌باشد.

ماده ۵۰- سپردن کودک و نوجوان به خانواده میزبان با تنظیم صورتجلسه و پس از انجام اقدامات تخصصی برای برقراری ارتباط مطلوب خانواده با کودک و نوجوان حداکثر ظرف مدت یک هفته انجام می‌شود. در هنگام سپردن کودک و نوجوان برنامه مراقبت به خانواده میزبان تحویل می‌گردد.

وزیر

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۶/۰۱۱۳:۱۵
شماره: ۲۱۲۵۰
صفت: هر

(سال مهارتورم، رشد تولید)

ماده ۵۱- بهزیستی شهرستان باید زمینه ملاقات کودک و نوجوان را با خانواده زیستی در شرایط مناسب فراهم نماید، مگر آنکه مرجع قضایی منعی در این مورد مقرر نموده باشد.

ماده ۵۲- سپردن سه کودک و نوجوان به خانواده میزبان به صورت هم‌زمان امکان‌پذیر است. واگذاری بیش از این تعداد، در مورد خواهران و برادران زیستی یا کودکان دارای شرایط ویژه بلامانع است.

ماده ۵۳- حفظ و نگهداری مدارک خانواده میزبان، صورت جلسه تحویل کودک و نوجوان به خانواده میزبان، گزارش‌های بازدید مددکاری اجتماعی و اقدامات جامع مددکاری اجتماعی بهزیستی در بازپیوند کودک و نوجوان یا واگذاری به خانواده جایگزین در طول مدت اقامت کودک و نوجوان نزد خانواده میزبان و اطلاعات مربوط به مؤسسه و مسئولیت حفاظت از کلیه مستندات پرونده اجتماعی و پزشکی کودک و نوجوان با بهزیستی شهرستان می‌باشد.

ماده ۵۴- کارگروه شهرستان در صورت نیاز، معرفی‌نامه خانواده میزبان برای ارائه به مرکز درمانی، مدرسه و سایر مراجع را جهت امور مراقبتی کودک و نوجوان صادر و در اختیار خانواده میزبان قرار می‌دهد.

مبحث دوم: وظایف و مسئولیت‌های خانواده میزبان

ماده ۵۵- خانواده میزبان باید با توجه به منابع و امکاناتی که در اختیار دارد، کرامت و حقوق کودک و نوجوان را رعایت، شرایط رفاه و تربیت وی اعم از مسکن، تغذیه، پوشاک، آموزش، بهداشت و درمان را تأمین و زمینه کشف و شکوفایی استعدادها، شکل‌گیری هویت موفق فردی و رشد جسمی، روانی، اخلاقی، اجتماعی و فرهنگی وی را فراهم کند.

ماده ۵۶- خانواده میزبان باید هرگونه تغییر محل اقامت یا مسافرت را در سامانه فرزندپذیری درج یا در اولین فرصت به بهزیستی محل تحویل کودک و نوجوان اعلام نماید. در موارد تغییر اقامتگاه، پس از بازدید و تأیید منزل جدید توسط بهزیستی، مجوز جابجایی کودک و نوجوان صادر می‌شود.

ماده ۵۷- خانواده میزبان باید در فضای واقعی یا مجازی از کودک و نوجوان مراقبت نماید و در صورت مواجهه با هرگونه مورد مشکوک، وضعیت مخاطره‌آمیز، حوادث خاص نظیر فوت، بیماری شدید، ناهنجاری‌های رفتاری و مشکلات عاطفی در مورد کودک و نوجوان، آن را فوراً به کارشناس بهزیستی یا مددکار اجتماعی مؤسسه مراقبت خانواده محور مربوط اطلاع دهد و موضوع را در سامانه ثبت کند.

ماده ۵۸- خانواده میزبان باید از هرگونه افشای مشخصات و اطلاعات کودک و نوجوان در فضای مجازی یا از هرگونه به کارگیری تصاویر وی در رسانه‌های اجتماعی، برای کسب درآمد خودداری نماید.

ماده ۵۹- علاوه بر موارد قبل خانواده میزبان باید نسبت به انجام موارد زیر نیز متعهد باشد:

- ۱- در اجرای برنامه مراقبت ویژه از کودک و نوجوان اهتمام داشته باشد.
- ۲- با کارشناس یا مددکار در خصوص پایش و ارزیابی وضعیت کودک و نوجوان همکاری لازم را داشته باشد.
- ۳- گزارش هفتگی از وضعیت کودک و نوجوان را در صفحه اختصاصی کودک و نوجوان بارگذاری و تا راه‌اندازی این سامانه، از طریق اعلام شده توسط بهزیستی، اعلام نماید.
- ۴- در بازپیوند یا واگذاری کودک و نوجوان به خانواده جایگزین یا ملاقات وی با خانواده زیستی با بهزیستی همکاری کامل داشته باشند.

مبحث سوم: پایش و ارزیابی وضعیت کودک و نوجوان

ماده ۶۰- نظارت و ارزیابی وضعیت کودک و نوجوان در خانواده میزبان، به صورت دوره‌ای و موردی توسط مددکار اجتماعی مؤسسه مراقبت خانواده محور، مدیران و کارشناسان مرتبط بهزیستی شهرستان، استان و کشور انجام می‌شود.

ماده ۶۱- دوره‌های بازدید در ماه اول به صورت هفته‌ای یک بار، ماه دوم به صورت دو هفته یکبار و ماه سوم به بعد به صورت هر ماه یکبار است.

ماده ۶۲- در هر بازدید باید در فضای خصوصی و مناسب با کودک بالای سه سال ارتباط مؤثر برقرار شود.

ماده ۶۳- گزارش عملکرد بهزیستی شهرستان مبنی بر تعداد و کیفیت بازدید، موارد بازبینی یا واگذاری به خانواده جایگزین، به صورت فصلی توسط رئیس بهزیستی شهرستان به بهزیستی استان و دفتر مراقبت و توانمندسازی کودکان و نوجوانان بهزیستی ارسال می‌گردد.

ماده ۶۴- در صورتی که برابر نظارت‌های انجام شده یا بنا به درخواست خانواده میزبان مشخص شود ادامه مراقبت از کودک و نوجوان در خانواده میزبان نیازمند مداخلات تخصصی و ارائه طرح کمکی است، بنا به تصمیم کمیته شهرستان، طرح کمکی در مورد کودک و نوجوان اجرا می‌شود. طرح کمکی شامل ارائه خدمات مشاوره، مددکاری، مراقبت کوتاه مدت از کودک و نوجوان در مرکز نگهداری یا مراکز درمانی و پرداخت کمک هزینه مراقبت یا هزینه‌های درمانی می‌باشد.

ماده ۶۵- سازمان می‌تواند اعمال بخشی از نظارت موضوع شیوه‌نامه را از طریق سامانه هوشمند و فن‌آوری‌های نوین انجام دهد.

ماده ۶۶- در صورتی که مطابق مراقبت‌ها مشخص شود خانواده میزبان، در مورد کودک و نوجوان بی‌توجهی و سهل‌انگاری نموده یا در مورد وی مرتکب سوء رفتار یا جرم دیگری شده‌است، رئیس بهزیستی شهرستان ضمن اطلاع‌رسانی به مدیر کل استان و لغو فوری میزبانی و خروج کودک و نوجوان از آن خانواده، نسبت به معرفی فرد خاطی به دادستان نیز اقدام می‌نماید.

مبحث چهارم: امور مالی

ماده ۶۷- اصل بر تبرعی بودن مراقبت موقت و تأمین هزینه‌ها از سوی خانواده میزبان است. با این وصف به کودک و نوجوان دارای شرایط ویژه، در صورت درخواست خانواده میزبان، حمایت مالی مستمر یا غیرمستمر پرداخت می‌گردد.

ماده ۶۸- بهزیستی می‌تواند در راستای انجام وظایف محوله در این شیوه‌نامه نسبت به پرداخت کمک هزینه به خانواده میزبان و مؤسسه مراقبت خانواده محور در قالب دستورالعمل جامع مالی سازمان بهزیستی اقدام نماید.

فصل پنجم: پایان بخشیدن به مراقبت موقت

مبحث اول: لغو مراقبت موقت

ماده ۶۹- در موارد زیر کمیته شهرستان می‌تواند در مورد مراقبت موقت بازنگری و مراقبت از کودک و نوجوان را به خانواده دیگر بسپارد یا کودک و نوجوان را به مرکز نگهداری منتقل کند:

۱- در صورتی که طبق گزارش کارشناس بهزیستی یا مددکار مؤسسه مراقبت خانواده محور یا از طریق نظارت‌های انجام شده یا به هر طریق دیگر مشخص شود، ادامه حضور کودک در خانواده میزبان به مصلحت وی نیست؛

۲- در صورتی که سلامت جسمی و روانی کودک و نوجوان در معرض خطر باشد یا کودک و نوجوان به هر شکلی طرد شده باشد یا مورد بی‌توجهی و سهل‌انگاری یا سوء رفتار قرار گرفته باشد؛

۳- در صورتی که خانواده میزبان شرایط تعیین شده این شیوه‌نامه را از دست بدهد؛

۴- چنانچه حضور کودک و نوجوان در خانواده میزبان، موجب بروز ناسازگاری شدید میان اعضای خانواده گردد؛

۵- در صورتی که خانواده یا کودک و نوجوان مایل به ادامه مراقبت موقت نباشد.

وزیر

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۶/۰۱۱۳:۱۵
شماره: ۲۱۲۵۰
پست:
(سال مهارتورم، رشد تولید)

ماده ۷۰- بازگشت کودک و نوجوان به مرکز نگهداری یا سپردن آن به خانواده میزبان دیگر با قید دقیق تاریخ و زمان بازگشت و علت آن در صفحه اختصاصی کودک و نوجوان در سامانه انجام می شود.

ماده ۷۱- چنانچه به هر دلیل کودک و نوجوان قبل از اتمام دوره مراقبت موقت به مرکز نگهداری بازگردد، کارگروه شهرستان ضمن بررسی موضوع و تعیین تکلیف در این خصوص، گزارش آن را ظرف مدت حداکثر یک ماه به کارگروه استان اعلام می نماید.

مبحث دوم: بازپیوند یا واگذاری کودک و نوجوان به خانواده جایگزین

ماده ۷۲- در اثنای دوره مراقبت موقت، جز مواردی که والد یا والدین وی مرتکب سوء رفتار شدید یا جرایم موضوع مواد ۱۰، ۱۱، ۱۲ و ۱۳ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان نسبت به کودک و نوجوان شده اند یا وی را طرد کرده اند یا کودک و نوجوان بیش از دو بار در بهزیستی پذیرش شده است، اولویت با بازپیوند کودک و نوجوان به خانواده زیستی می باشد. در غیر این صورت اقدامات لازم جهت واگذاری کودک و نوجوان به خانواده جایگزین انجام می شود.

ماده ۷۳- چنانچه جهت انجام بازپیوند، شرکت تمام یا برخی اعضای خانواده زیستی در دوره های آموزشی، تربیتی و مشاوره از سوی کارگروه شهرستان، ضروری تشخیص داده شود، شخص یا اشخاص مذکور جهت شرکت رایگان در این دوره ها معرفی و پس از اخذ گواهینامه موفقیت، بازپیوند انجام می شود.

ماده ۷۴- ارتباط خانواده میزبان با خانواده زیستی کودک و نوجوان در صورت تمایل خانواده میزبان و پس از تأیید کارگروه های شهرستان و استان جهت حمایت مادی و غیرمادی با هدف تداوم بازپیوند بلامانع می باشد.

ماده ۷۵- در صورت عدم امکان بازپیوند و تمایل خانواده میزبان و مصلحت کودک و نوجوان و نیز تأیید کارگروه شهرستان، تغییر وضعیت خانواده میزبان به خانواده جایگزین با طی مراحل قانونی بلامانع است. در صورت وجود خانواده جایگزین متقاضی دیگر و در شرایط مساوی، خانواده میزبان از اولویت واگذاری برخوردار است.

این شیوه نامه در ۷۵ ماده در تاریخ ۱۴۰۲/۰۵/۲۵ به تصویب وزیر دادگستری و رییس مرجع ملی حقوق کودک رسیده و پس از ابلاغ لازم الاجرا می باشد.

امین حسین رحیمی